

***KIRKON HENKINEN
HUOLTO (HeHu)***

Kuopion hiippakunnassa

HeHu lyhyesti

Kirkon henkisen huollon toiminnan tavoitteena on tuen antaminen suuronnettomuustilanteissa ja välittömästi niiden jälkeen.

Henkisen huollon valmiusryhmä muodostuu kirkon työntekijöistä, joille osallistuminen HeHuun on virkatehtävä.

HeHun työntekijä on sitoutunut toimimaan sovitun työnjaon mukaan osana ryhmää HeHun organisaatiossa. Tilanteen vaatimalla tavalla toimitaan pelastustoimintaa johtavan viranomaisen alaisuudessa ja yhteistyössä viranomaisten sekä muiden toimijoiden kanssa.

Tiedottamisen hoitavat HeHun organisaatiossa vain siihen erikseen määrätyt henkilöt. Yksittäisellä HeHun työntekijällä ei ole oikeutta antaa lausuntoja tiedotusvälineille eikä ottaa valokuvia onnettomuuspaikalta julkisesti jaettavaksi.

Henkisen huollon toiminnan pohjana on hyvä käytös ja kohteliaisuus. Toiminnassa kunnioitetaan kaikkia tilanteessa mukana olevia ja heidän vakaumustaan. HeHun työntekijä huolehtii omalta osaltaan myös onnettomuuden uhrien ja heidän omaistensa yksityisyydensuojasta.

HeHun työntekijää sitoo vaitiolovelvollisuus onnettomuustilanteisiin liittyvän tiedon osalta.

HeHun työntekijä on velvollinen huolehtimaan omasta ammattitaidostaan osallistumalla säännöllisesti järjestettyihin koulutuksiin ja harjoituksiin. Ammattitaidon ja oman jaksamisen ylläpitoon kuuluu myös osallistuminen työnohjaukseen tarpeen mukaan.

Kuopion hiippakunnan alueella toimii vuonna 2017 kolme henkisen huollon (HeHu) ryhmää: Pohjois-Savossa, Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa. HeHu-ryhmät toimivat tarvittaessa myös toistensa tukena. Kuopion hiippakuntaan kuuluvat Konneveden ja Hankasalmen seurakunnat ovat osa Jyväskylän HeHu-organisaatiota.

Tätä hiippakunnallista HeHu-opasta täydentävät HeHu-ryhmien omien toimintamallien ja käytäntöjen mukaiset erityisohjeet.

Toiminta-ajatus

Kirkon henkisen huollon ryhmät toimivat Kuopion hiippakunnassa viranomaisten ja paikallisseurakuntien tukena suuronnettomuustilanteissa ja isommissa kriisitilanteissa.

Kirkon henkisessä huollossa on kyse seurakuntien viranhaltijoiden suuronnettomuuksiin liittyvästä valmiusryhmästä, johon kuuluvat työntekijät hoitavat HeHu-tehtäviä kutsun tullessa virkatehtävänään. Kirkon HeHu toimii yhteistyössä yhteiskunnan psykososiaalisen tuen järjestelmien kanssa.

HeHun tehtävänä on antaa onnettomuuden uhreille ja omaisille henkistä tukea. Tukea annetaan tarvittaessa myös pelastustyöhön osallistuvalla henkilöstöllä sekä kaikille, joita tapahtuma on koskettanut. Tuki on luonteeltaan palvelua, lähellä oloa ja ahdistuksen kohtaamista. Tärkeä osa kirkon henkistä huoltoa on myös mahdollisuus kokoontua kirkkoon hiljentymään, toisten ihmisten ja Jumalan läsnäolon hoidettavaksi.

”Suorittaessaan perustehtäväänsä kirkko tukee yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin luettavaa kansalaisten henkistä kriisinkestokykyä. - - - Perusteellisen koulutuksen saanut ammattihenkilöstö muodostaa arvokkaan resurssin traumaattisia tilanteita varten.” (Lainaus STM:n julkaisusta 2009:16, Traumaattisten tilanteiden psykososiaalinen tuki ja palvelut.)

”Seurakunnan tulee varautua henkisen huollon tarjoamiseen kriisitilanteissa.” Kirkkolaki 25. luku, 15. §, mom. 2.

Hiippakunnallinen koordinaatiotyöryhmä

Kuopion hiippakunnan HeHu-koordinaatiotyöryhmään kuuluvat alueellisten HeHu-ryhmien koordinaattorit ja hiippakuntadekaani. Ryhmä kokoontuu tarvittaessa edistämään paikallisten ryhmien työtä ja tarjoaa mahdollisuuden ryhmien yhteydenpitoon. Koordinaatiotyöryhmän tehtäviä ovat:

1. Alueellisten HeHu-ryhmien koulutuksellinen tuki
2. Työnohjauksellisen tuen koordinointi

3. Ryhmien yhteistoiminnan kehittäminen
4. HeHu-toiminnan kehittäminen hiippakunnan alueella
5. Hiippakunnan edustaminen neuvotteluissa viranomaisten kanssa.

Kirkon HeHun hälyttämisen kaksi mallia

1. HeHu-toiminta käynnistyy pelastusviranomaisten pyynnöstä. Tällaisissa tapauksissa ja muutoinkin onnettomuusalueella toimittaessa HeHu-organisaatio on osa pelastustoiminnan kokonaisuutta ja toimii pelastusjohdon alaisuudessa. HeHu-toiminta on aina yhteistyötä myös paikallisen seurakunnan ja muiden toimijoiden kanssa.
2. Tehtäväkutsu HeHu-ryhmälle voi tulla suoraan paikalliselta seurakunnalta kriisitilanteen kasvaessa niin vaativaksi, että omat voimavarat loppuvat. HeHu-ryhmää voidaan käyttää apuna esimerkiksi kriisi- ja suruhartauksien järjestämisessä tai laajojen ihmisryhmien sielunhoitotarpeeseen vastaamisessa. Tällaisessa tapauksessa HeHu ei toimi välttämättä pelastusjohdon alaisuudessa, vaan itsenäisenä paikallisseurakuntaa avustavana ryhmänä.

Yleiset toimintaohjeet HeHun työntekijälle

Hälytys

Kun HeHu-ryhmä saa hälytyksen, kokoaa HeHu-päivystäjä ryhmän koolle ennalta sovitulla ja harjoitellulla tavalla. Jokaisen HeHu-valmiusryhmään kuuluvan on itse osattava arvioida, voiko ottaa tehtävän vastaan vai ei. Omat työtehtävät tai henkilökohtaiset syyt voivat estää HeHu-tehtävään osallistumisen. Esimerkkejä työtehtävistä, joita ei hälytyksen tullessakaan voi keskeyttää, ovat jumalanpalvelus, kasuaalitoimitukset, alle kouluikäisten lapsiryhmien kanssa toimiminen, leirit tai vastaavat tilanteet. Esteiden päätyttyä työntekijä voi pyydettyään siirtyä HeHu-tehtäviin, mikäli tarve niin vaatii.

Kun työntekijä vastaanottaa hälytyksen HeHu-tehtävään, hän keskeyttää muut työnsä ja aloittaa sovitut tehtävänsä HeHu-organisaatiossa. Hälytyksen vastaanottanut HeHun työntekijä hankkiutuu sovittuun kokoontumispaikkaan ja ilmoittautuu HeHu-ryhmän johtajalle, ja toimii saamiensa ohjeiden mukaisesti.

HeHun työntekijä voi toimia myös muissa kriisitehtävissä, esimerkiksi paikallisessa kriisiryhmässä. Työntekijä voi tällöin saada hälytyksen johonkin tilanteeseen useammassa roolissa. Tilanteen mukaan on harkittava, missä tehtävässä toimimisesta on kulloinkin eniten hyötyä. HeHu-ryhmän koostuminen useamman seurakunnan

KUVA: AILA RÄSK

työntekijöistä mahdollistaa sen, että paikallisen seurakunnan työntekijät voivat kriisitilanteessa toimia niissä paikallisissa organisaatioissa, joissa heitä eniten tarvitaan.

HeHun johtohenkilö tekee hälytyksen jälkeen tarvittavat ilmoitukset viranomaisille ja tuomiokapitulille sekä pyytää lisätietoja tapahtuneesta ennalta sovitulla tavalla.

HeHu-työntekijä huolehtii tehtävään lähtiessään itselleen mukaan tarkoituksenmukaisen ja tehtävän edellyttämän henkilökohtaisen varustuksen: HeHu-liivi (henkilökortilla), sään mukainen vaatetus, matkapuhelin, puhelimen laturi / varavirtalähde, mahdollinen HeHu-valmiuslaatikko/kansio jne.

Yhteistyö Pohjois-Savon alueella

”Suuronnettomuus- ja muissa kriisitilanteissa Kuopion kaupungin kriisiryhmä ja Kuopion evankelisluterilaisen seurakuntayhtymän Henkisen Huollon ryhmä voivat pyytää apua toisiltaan psykososiaalisen tuen ja avun järjestämisessä onnettomuuden uhreille ja heidän läheisilleen sekä tarvittavan jälkihoidon järjestämiseksi kaikille pelastustyössä mukana oleville. Avunpyyntöyhteydenotto tapahtuu voimassa olevien hälytysohjeiden mukaisesti. Henkisen ensiavun johtamisvastuu auttamistilanteissa on tukijoukkoja pyytäneellä taholla, jos ei yhdessä toisin sovita.

Yhteistyösopimuksen perusteella Kuopion kaupungin kriisiryhmä ja Kuopion evankelisluterilaisen seurakuntayhtymän Henkisen Huollon ryhmä jalkautuvat tarvittaessa auttamistehtäviin yhdessä Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin alueella, jos alueen kunta pyytää apua Kuopion kriisiryhmältä sairaanhoitopiirin kautta. Sairaanhoitopiirin muodostavat 19 kuntaa Kuopion ympäristöstä.

Suuronnettomuus- ja muissa tilanteissa Kuopion hätäkeskus hälyttää Kuopion kaupungin sosiaalipäivystyksen päivystäjän. Hän puolestaan hälyttää Kuopion kaupungin psykososiaalisen avun ja tuen kriisiryhmän johtajan, joka hälyttää Kuopion ev.lut. seurakuntayhtymän valmiuspäivystäjän. Sekä kaupungin kriisiryhmä että seurakuntien HeHu-ryhmä kutsutaan koolle joko soittaen tai tekstiviestien avulla. Kaupungin kriisiryhmän johtaja kutsuu tarvittaessa koolle Henkisen ensiavun johtoryhmän.”

Diakoniajohtaja Seppo Marjanen

KUVA: MARKO HAPPO/SAVON SANOMAT

Toiminta HeHu-tehtävissä

Kun henkisen huollon ryhmä saa viranomaisilta kutsun suuronnettomuustilanteeseen, on ensiarvoisen tärkeää muistaa, että HeHu toimii johdetusti ryhmänä osana pelastustoiminnan kokonaisuutta.

HeHu-ryhmän johtaja ilmoittautuu pelastustoiminnan kokonaisuutta johtavalle henkilölle (pelastusviranomainen P3/P2 tai poliisi K1). Jos paikalla on lääkinnällisen pelastustoimen johtaja L4, hän vastaa psyykkisestä ensiavusta ja ilmoittautuminen tapahtuu hänelle. Pelastustoiminnan johtaja voi määrätä HeHun toimimaan joko suoraan alaisuudessaan tai esim. lääkintäjohdon alaisena. Jos onnettomuuspaikan yhteyteen on jo perustettu psykososiaalisen tuen kriisikeskus tai vastaava toimintayksikkö, on luontevaa, että HeHu liittyy osaksi tämän organisaation toimintaa.

HeHu-ryhmän johtaja toimii yhteistyössä pelastustoimintaa johtavien viranomaisten kanssa. Hän tekee tiivistä yhteistyötä myös paikallisen seurakunnan kirkkoheran kanssa sopien tehtäväjaoista, kuten kirkon avaamisista ja tiedotuksesta. HeHu-ryhmä tukee ja täydentää seurakunnan omaa kriisityötä silloin, kun seurakunnan omat resurssit eivät riitä. Vaikka HeHu toimii tilanteessa pelastusjohdon alaisena, HeHu sopii aina toimintatavoista myös paikallisen seurakunnan johdon kanssa.

Yksittäinen HeHun työntekijä toimii johtajaltaan saamien ohjeiden sekä sovitun tehtäväjaon mukaisesti. HeHun työntekijä pitäytyy ensisijaisesti henkisen huollon tehtävissä. Muita pelastustehtäviä tehdään vain erikseen määrättäessä. HeHun työntekijä ohjaa onnettomuudessa olleita henkilöitä tilanteen ja tarpeen mukaan lääkintähenkilökunnan tai poliisin luo. HeHu-ryhmän johtajan on tiedettävä, missä HeHun työntekijät ovat ja mitä tekemässä. Yksittäisen HeHun työntekijän velvollisuutena on pitää HeHu-ryhmän johtaja tilanteen tasalla ja ilmoittaa tälle kaikki olennainen tieto, kuten paljonko kohdattavia ihmisiä on, onko heistä suoritettu kirjaaminen viranomaisia varten ja onko tilanne oman toiminnan osalta hallinnassa.

HeHun työntekijä huolehtii HeHun toiminta-alueen rauhoittamisesta. Ulkopuolisten on syytä pysyä poissa alueelta eivätkä onnettomuudessa olleet henkilöt saisi poistua ilmoittamatta paikalta.

Onnettomuutta koskevasta tiedotuksesta vastaa pelastustoimintaa johtava viranomainen. HeHun työntekijät eivät anna onnettomuudesta tietoja tiedotusvälineille eivätkä ulkopuolisille. Henkisen huollon kokonaisuutta koskevasta tiedotuksesta vastaavat erikseen sovitut henkilöt, yleensä asianomaisen seurakunnan kirkkoherra tai hänen valtuuttamansa tiedottaja. Erityisesti HeHu-ryhmän toimintaa koskeviin kysymyksiin vastaa HeHu-ryhmän johtaja. HeHun työntekijät suojelevat onnettomuuteen osallisten yksityisyyttä.

KUVA: EELJA TOKKINEMI

HeHu-toimintaa jatketaan niin pitkään kuin sille on tarvetta. Tilanteen pitkittyessä on varmistettava riittävät työntekijäresurssit vuoronvaihtoja ajatellen.

Kun kutsujana on paikallinen seurakunta, HeHun työntekijät voivat auttaa vaikkapa hartauksien järjestämisessä, ihmisten kohtaamisessa tai kirkossa päivystämällä, kun seurakuntalaisia on kohdannut jokin järkyttävä tapahtuma. Kun varsinainen onnettomuustilanne on jo ohi tai se on tapahtunut muualla, HeHu liittyy osaksi seurakunnan toimintaa. Tähän toimintaan osallistutaan paikalliselta seurakunnalta saatavan ohjeistuksen ja toiveiden mukaan.

Toiminta päättyy HeHua johtavan henkilön määräyksestä. Ennen poistumista paikalta ryhmän johtaja huolehtii, että vaihdetaan päällimmäiset ajatukset ja kokemukset toisten HeHu-työntekijöiden kanssa. Ennalta sovitulla tavalla järjestetään noin viikon sisällä tapahtuneesta purkutilanne HeHun työntekijöille. Purkutilanteen jälkeen on hyödyllistä pitää loppuarviointi, jossa arvioidaan henkisen huollon toimintaa kokonaisuudessaan. Tarvittaessa loppuarviointiin voi myös pyytää osallistumaan pelastustoimen ja muiden toimijoiden edustajia. HeHun työntekijöille järjestetään tarpeen mukaan myös työnohjausta.

HeHu-toimintaan osallistuminen virkatehtävänä

HeHu-tehtävissä toimiminen on virkatehtävä. Seurakunta antaa työntekijälleen luvan osallistua HeHu-toimintaan. Toimiessaan HeHu-organisaatiossa seurakunnan työntekijä on oman seurakuntansa työntekijä, vaikka toiminta tapahtuisikin toisen seurakunnan alueella. Myös HeHuun liittyvät koulutustilanteet ovat virkatehtäviä. Toimintaan osallistumisesta aiheutuvat kulut korvataan voimassa olevan virka- ja työehtosopimuksen ja kunkin seurakunnan matkustusohjesäännön mukaan. Päiväraha maksetaan, mikäli työskentely täyttää päivärahan maksamiselle asetetut edellytykset.

KUOPION HIIPPAKUNTA

Kuopion hiippakunnan tuomiokapituli

Kuninkaankatu 22 A (PL 42)

70101 Kuopio

Puh. (017) 288 8400

www.kuopionhiippakunta.fi

sähköposti: kuopio.tuomiokapituli@evl.fi